

ЗАКОН ЗА ПРОСВЕТНАТА ИНСПЕКЦИЈА

Сл. Весник на Р.Македонија бр.52 од 04.07.2005 година.

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат организацијата, надлежностите и овластувањата на просветната инспекција, што ја врши Државниот просветен инспекторат и овластените инспектори на општината и на градот Скопје (во натамошниот текст: просветни инспектори).

Член 2

Вршењето просветен инспекциски надзор опфаќа надзор на квалитетот на образовниот процес и ефективноста преку евалуација на работата на воспитно-образовните установи во основното и средното образование и вршење надзор над примената на законите, другите прописи и општи акти од областа на воспитанието и образованието.

Просветен инспекциски надзор се врши во: основните училишта, средните училишта, детските градинки, установите за образование на возрасните, установите за образование и оспособување на ученици со посебни образовни потреби (во натамошниот текст: воспитно-образовни установи). Во високообразовните и во научните установи инспекциски надзор се врши над примената на законите со кои се уредува високообразовната и научната дејност, за прашања утврдени со овој закон.

Инспекциски надзор се врши и над извршувањето на законите, другите прописи и акти со кои се уредуваат ученичките и студентските домови.

II. ОРГАНИЗАЦИОНА ПОСТАВЕНОСТ НА ДРЖАВНИОТ ПРОСВЕТЕН ИНСПЕКТОРАТ

Член 3

Државниот просветен инспекторат е орган на државната управа во состав на Министерството за образование и наука (во натамошниот текст: Министерството).

Член 4

Државниот просветен инспекторат се организира согласно со неговите надлежности и согласно со законот и другите прописи со подрачни организациони облици, според мрежата на училиштата и јазикот на кои се изведува наставата.

Поблиску организационата поставеност на Државниот просветен инспекторат ќе се уреди со посебен акт за организација на Министерството.

Во актот за систематизација на работните места на Министерството, за работни места кои се однесуваат на Државниот просветен инспекторат, се применува начелото на соодветна и правична застапеност на граѓани кои припаѓаат на сите заедници согласно со условите пропишани со овој закон.

Државниот просветен инспекторат непосредно соработува со Бирото за развој на образованието, со органите на општината, односно на градот Скопје, училишните одбори, советите на родители, како и со други надлежни органи и институции.

Член 5

Државниот просветен инспекторат го раководи директор кој на предлог на министерот за образование и наука (во натамошниот текст: министерот), го именува Владата на Република Македонија. Во отсуство на директорот го заменува раководен државен службеник кој врши инспекциски надзор, што тој ќе го определи.

За директор на Државниот просветен инспекторат може да биде именувано лице кое има високо образование и најмалку пет години педагошко работно искуство во воспитанието и образованието.

Член 6

Инспекциски надзор во рамките на надлежноста на Државниот просветен инспекторат го вршат државни просветни инспектори.

Член 7

Државен просветен инспектор може да биде лице кое ги исполнува и општите услови утврдени со Законот за државните службеници, има високо образование, ги исполнува условите за наставник и кое има најмалку пет години работно искуство во воспитно-образовните установи верифицирани од Министерството за образование и наука.

Државните просветни инспектори ги назначува министерот по предлог од директорот на Државниот просветен инспекторат во согласност со одредбите од Законот за државните службеници.

III. НАДЛЕЖНОСТИ НА ДРЖАВНИОТ ПРОСВЕТЕН ИНСПЕКТОРАТ

Член 8

Државниот просветен инспекторат врши надзор над исполнетоста на образовните стандарди, обезбедувањето на квалитетот на образованието, ефективността преку евалуацијата на работата на воспитно-образовните установи, како и примената на законите, другите прописи и општи акти од обласга на воспитанието и образованието.

Државниот просветен инспекторат врши надзор во воспитно-образовните установи. Во високообразовните установи и во научните установи Државниот просветен инспекторат врши надзор над примената на законите со кои се уредува високообразовната дејност, за прашања утврдени со овој закон.

Државниот просветен инспекторат врши надзор и над извршувањето на законите, другите прописи и општи акти со кои се уредуваат ученичките и студентските домови.

Член 9

Државниот просветен инспекторат врши надзор над:

- 1) постоење услови за вршење на дејноста во воспитно-образовните, високообразовните и научните установи, ученичките и студентските домови;
- 2) остварување на воспитно-образовниот процес во предучилишното, основното и средното образование;
- 3) посебните услови за избор на наставници, стручни соработници и воспитувачи;
- 4) стручното и педагошкото усовршување на наставници, стручни соработници и воспитувачи и полагањето на стручен испит;
- 5) употребата од учебници во основните и средните училишта;
- 6) постапката за избор во наставни, наставно-научни, научни и соработнички звања;
- 7) управување и раководење со воспитно-образовните установи за средно образование основани од државата и приватните средни училишта;
- 8) реализацијата на наставните планови и програми и другите пропишани стандарди и нормативи со кои се уредува воспитно-образовната дејност;
- 9) реализација на воннаставните активности;
- 10) реализацијата на експерименталните програми во воспитно-образовните установи;
- 11) спроведувањето на конкурсот за запишување на учениците и на студентите и на конкурсот за сместување на ученици и студентите во ученичките и студентските домови;
- 12) водењето на педагошката евиденција и документација, како и нивно издавање и употреба во предучилишното, основното, средното и високото образование и ученичките и студентските домови;
- 13) примена на нормативите за бројот на потребните наставници и соработници и за големината на групата на редовни студенти во високообразовните установи;
- 14) постапката за донесување на студиските програми во високото образование;
- 15) следење на воспитно-образовниот процес за време на штрајк во предучилишното, основното и средното образование;
- 16) контрола на средствата стекнати од сопствени извори во установите за средно образование основани од државата и
- 17) примена на законската регулатива во високото образовните и научните установи.

IV. ОВЛАСТЕНИ ПРОСВЕТНИ ИНСПЕКТОРИ НА ОПШТИНАТА И НА ГРАДОТ СКОПЈЕ

Член 10

Градоначалникот на општината, односно на градот Скопје може да овласти лице од општинската, односно администрацијата на градот Скопје за вршење на просветна инспекција (во натамошниот текст: овластен просветен инспектор).

Условите од членот 7 на овој закон се однесуваат и на овластен инспектор на општината и на градот Скопје.

Овластениот просветен инспектор врши надзор над законитоста на вршењето на работите од областа на образованието од надлежност на општината, односно на градот Скопје, согласно со закон.

Овластениот просветен инспектор врши надзор над:

1) условите и постапката за основање и престанок со работа на воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

2) условите за работа на воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

3) запишувањето на учениците во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

4) опфатот на учениците согласно со реонизацијата на основните училишта;

5) превозот, исхраната и сместувањето на учениците во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

6) условите за избор на наставници и стручни соработници во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

7) постапката за формирање на училишните органи во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје и

8) контрола на средствата стекнати од сопствени извори во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје.

Член 11

Доколку градоначалникот на општината, односно на градот Скопје не овластил просветен инспектор за вршење на работи утврдени со овој закон, истите ќе ги врши државниот просветен инспектор на сметка на општината, односно на градот Скопје, до овластувањето на просветен инспектор.

Доколку градоначалникот на општината, односно на градот Скопје овластил просветен инспектор за вршење на работите утврдени со овој закон, а истиот не ги врши, во тој случај работите ќе ги врши државен просветен инспектор на сметка на општината, односно на градот Скопје.

V. ЛЕГИТИМАЦИЈА НА ПРОСВЕТНИОТ ИНСПЕКТОР

Член 12

Овластувањето за вршење надзор, државниот просветен инспектор и овластениот просветен инспектор го потврдува со легитимација.

Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот 1 на овој член и начинот на нејзиното издавање и одземање го пропишува министерот.

Легитимацијата на државниот просветен инспектор ја издава министерот, а на овластениот просветен инспектор ја издава градоначалникот на општината, односно на градот Скопје.

Член 13

Просветните инспектори во текот на својот работен век се должни перманентно стручно да се усовршуваат, согласно со закон.

VI. ВРШЕЊЕ НА ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 14

Воспитно-образовните установи, високообразовните и научните установи, ученичките и студентските домови се должни да овозможат вршење на надзор и на барање од инспекторот да му ги достават потребните податоци за вршење надзор, во рок од 15 дена од денот на доставување на барањето.

Член 15

Директорот на Државниот просветен инспекторат донесува годишна програма за работа на Државниот просветен инспекторат и го организира нејзиното спроведување.

Градоначалникот на општината, односно на градот Скопје донесува годишна програма за работа на овластениот просветен инспектор и го организира нејзиното спроведување.

Директорот на крајот на календарската година изготвува годишен извештај за работата на Инспекторатот и го доставува до министерот и Владата на Република Македонија. Извештајот за работа е достапен за јавноста.

Градоначалникот на општината, односно на градот Скопје изготвува годишен извештај за работата на овластениот просветен инспектор. Извештајот за работа е достапен за јавноста.

Извештаите од ставовите 3 и 4 на овој член содржат:

- 1) оцена за квалитетот на образовниот процес и ефективностa преку евалуацијата на работата на воспитно-образовните установи;
- 2) општа оцена на состојбите од аспект на почитување на законитоста од страна на воспитно-образовните, високообразовните и научни установи;
- 3) податоци за бројот на извршените надзори во одделни воспитно-образовни, високообразовни и научни установи;
- 4) податоци за утврдените повреди и изречените мерки, како и за спроведување на изречените мерки;

- 5) препораки за подобрување на утврдените состојби и
- 6) други податоци од значење за работата на Државниот просветен инспекторат, односно за овластениот просветен инспектор.

Член 16

Директорот на Државниот просветен инспекторат, односно раководниот државен службеник за инспекциски надзор од членот 5 на овој закон е должен да:

- врши увид над работата на државните просветни инспектори,
- ја усогласува работата на државните просветни инспектори и
- дава задолжителни инструкции за работа на државните просветни инспектори, стручна помош и друго.

Член 17

Ако за утврдување или оцена на некој факт, што е од значење за решавање на предметот е потребно дополнително стручно знаење, доказот може да се изведе и со помош на стручно лице од соодветната област.

Под стручно лице, во смисла на овој закон, се подразбира лице кое има продлабочени стручни знаења.

Списокот на стручни лица го утврдува министерот.

Стручното лице ќе го определи директорот на Државниот просветен инспекторат, односно овластениот просветен инспектор од списокот на стручни лица.

Стручното лице подготвува писмено мислење и го доставува до надлежниот инспектор.

Стручното лице треба да го познава и јазикот на учесниците во постапката на надзорот.

Член 18

Инспекторот е должен во текот и по престанокот на неговото работење, да ги чува сите податоци што ги дознал при вршењето на надзорот, а кои претставуваат класифицирани информации со соодветен степен на тајност определен со закон.

Одредбите од ставот 1 на овој член важат и за стручните лица.

VII. НАЧИН И ПОСТАПКА ЗА ВРШЕЊЕ НА ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 19

Државниот просветен инспектор надзорот го врцш преку:

- интегрална евалуација на воспитно-образовните установи,
- вонреден надзор и
- контролен надзор.

Член 20

Интегралната евалуација на воспитно-образовната установа опфаќа: организација и реализација на наставата, условите и културата во воспитно-образовните установи, менаџмент, професионален развој на воспитно-

образовните и раководните кадри, комуникации и односи со јавноста, соработка со родителите и средината и слично.

Член 21

Вонредниот надзор се врши врз основа на иницијатива од страна на ученици, студенти, родители, совет на родители, вработени во воспитно-образовната установа и од други граѓани.

Член 22

Контролниот надзор се изведува по истекот на рокот определен од инспекцијата за отстранување на недостатоците.

Член 23

Вонредниот и контролниот надзор може да ги врши и овластениот просветен инспектор во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје.

Член 24

Постапката на интегралната евалуација се одвива во три фази:

- а) подготвителна фаза,
- б) фаза на имплементација (спроведување) и
- в) фаза на известување.

Член 25

Пред да се изврши посетата на воспитно-образовната установа државниот просветен инспектор писмено го информира директорот на воспитно-образовната установа, училишниот одбор и советот на родители за својата намера.

Државниот просветен инспектор претходно се договара со директорот на воспитно-образовната установа за целите на неговата посета, како и за програмата на неговите посети на поединечни часови на наставниците.

Државниот просветен инспектор до воспитно-образовната установа испраќа стандардизиран прашалник, кој содржи информации значајни за Инспекторатот.

Прашалникот треба да биде пополнет од страна на директорот на воспитно-образовната установа и се доставува до инспекторот во рок од осум дена од денот на добивањето на прашалникот.

Инспекцискиот надзор треба да биде реализиран во рок од 22 дена по добивањето на одговорот на прашалникот од страна на воспитно-образовната установа.

Член 26

По извршениот надзор, инспекторот одржува состанок со одговорните лица на воспитно-образовната установа при што го информира за првичните наоди и заклучоци.

Државниот просветен инспектор изработува извештај и го доставува до воспитно-образовната установа.

Писмениот извештај содржи: вовед, основни податоци за училиштето, податоци за работата на училиштето, добрите и слабите страни, препораки и резиме.

Писмениот извештај во форма на нацрт се доставува до воспитно-образовната установа, која во рок од 15 дена треба да се произнесе по извештајот.

Училишниот одбор подготвува акционен план за активности што тој ги предлага како одговор на инспекцискиот надзор. Планот содржи активности кои училиштето ќе ги преземе за да постигне подобрување, како одговор на наведената проблематика во инспекцискиот извештај.

По добивањето на одговорот од воспитно-образовната установа и по разјаснувањето на соодветни спорни моменти во извештајот, извештајот се усвојува од Државниот просветен инспекторат. Истиот се доставува до воспитно-образовната установа, училишниот одбор, советот на родители, градоначалникот на општината, односно градот Скопје, до Министерство и до Бирото за развој на образованието.

Извештајот е достапен за јавноста, а резиме од извештајот се објавува на официјалната Интернет страница на Министерството.

Член 27

Начинот и постапката за вршењето на инспекцискиот надзор, поблиску ќе ги пропишува министерот.

VIII. ОВЛАСТУВАЊА И ОДГОВОРНОСТИ НА ПРОСВЕТНИОТ ИНСПЕКТОР

Член 28

Државниот просветен инспектор при вршењето на надзор е овластен да:

1) врши надзор на квалитетот на воспитно-образовната работа преку евалуација;

2) остварува увид во извршувањето на законите, другите прописи и општи акти во државните и приватните воспитно-образовни установи, ученичките и студентските домови, високообразовните и научните установи и да бараат потребни податоци за тоа;

3) укажува на извршување на законите и другите прописи, односно отстранување на констатираните недостатоци произлезени од примената на незаконски мерки или од повредата на законот и другите прописи во државните и приватните воспитно-образовни установи, ученичките и студентските домови, високообразовните и научните установи;

4) спречи спроведување на незаконски мерки, дејствија, работи и постапки во државните и приватните воспитно-образовни установи, ученичките и студентските домови, високообразовните и научните установи;

5) предлага поведување постапка за поништување на испити при чие спроведување се повредени прописите и поништување на

свидетелства, дипломи и други јавни исправи добиени од тие испити;

6) предлага поведување постапка за поништување на свидетелства, уверенија и дипломи издадени од воспитно-образовните установи кои немаат дозвола за работа;

7) издава привремена забрана за користење (односно) употреба на оспоруваните свидетелства, уверенија и дипломи се до донесувањето на конечна одлука за нивна валидност;

8) предлага поведување на дисциплинска постапка против вработените во државните и приватните воспитно-образовни установи, ученичките и студентските домови, високообразовните и научните установи;

9) предлага отстранување од работното место во случаите утврдени со овој закон;

10) предлага поништување на оценка и определување на повторна проверка на знаењето и оценувањето на учениците и

11) го известува основачот на воспитно-образовната институција за наодите од извршениот инспекциски надзор за случаите кога е потребно отстранување на повреди од таков карактер кои не трпат одлагање и го загрозуваат животот или здравјето на децата, учениците, студентите и на вработените во воспитно-образовниот процес.

Член 29

Овластениот просветен инспектор при вршењето на надзор е овластен да:

1) остварува увид во извршувањето на законите, другите прописи и општи акти во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје и да бара потребни податоци за тоа;

2) укажува на извршување на законите и другите прописи, односно отстранување на констатираните недостатоци произлезени од примената на незаконски мерки или од повредата на законот и другите прописи во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

3) спречи спроведување на незаконски мерки, дејствија, работи и постапки во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

4) предлага поведување на дисциплинска постапка против вработените во воспитно-образовните установи основани од општината, односно градот Скопје;

5) предлага отстранување од работното место во случаите утврдени со овој закон и

6) го известува советот на општината, односно Советот на градот Скопје за наодите од извршениот инспекциски надзор за случаите кога е потребно отстранување на повреди од таков карактер кои не трпат одлагање и го загрозуваат животот или здравјето на децата, учениците, студентите и на вработените во воспитно-образовниот процес.

Член 30

Просветниот инспектор предлага до раководниот орган на воспитно-образовната установа, ученичкиот и студентскиот дом, високообразовната и научната установа, мерка отстранување на вработен од работно место ако врз основа на факти при вршење на надзорот утврдил дека постои основано сомнение дека наставник и други вработени во воспитно-образовниот процес сториле повреда со тоа што:

- се зависници од дрога, односно алкохол,
- наведуваат ученици, студенти за уживање на дрога или на конзумирање алкохол или на истите им продавале дрога или алкохол,
- не презема мерки за спречување на учениците и студентите од уживање на дрога, односно конзумирање алкохол, доколку знаеле за ваква појава во воспитно-образовните установи,
- вршат физичко и психичко малтретирање врз деца, ученици и студенти,
- наведуваат кон сексуална злоупотреба или сексуално злоупотребуваат ученик, студент или вработени
- прават повреда при наплатување и распределба на финансиските средства.

Просветниот инспектор до органот кој го избира директорот на воспитно-образовната установа, високо-образовната и научната установа, ученичкиот и студентскиот дом предлага мерка отстранување од работното место, ако врз основа на факти при вршењето на надзорот утврдил дека постои основано сомневање дека директорот сторил повреда од ставот 1 на овој член.

Член 31

За извршениот надзор, утврдените состојби, преземените дејства и преземените мерки, просветниот инспектор составува записник.

Доколку просветниот инспектор утврди дека не се применуваат законите, прописите и другите акти, донесува решение со кое се наредува извршување на определени мерки во одреден рок кој го определува инспекторот, а кој рок не може да биде подолг од 15 дена од денот на донесувањето на решението.

Записникот и решението државниот просветен инспектор ги доставува до воспитно-образовната установа, ученичкиот и студентскиот дом, високообразовната и научната установа каде што е извршен инспекцискиот надзор, до Министерството за образование и наука и до директорот на Државниот просветен инспекторат, во рок од 15 дена од денот на извршениот инспекциски надзор.

Записникот и решението овластениот просветен инспектор ги доставува до воспитно-образовната установа, ученичкиот дом каде што е извршен инспекцискиот надзор, до советот на општината, односно Советот на градот Скопје, во рок од 15 дена од денот на извршениот инспекциски надзор.

Установата од ставовите 1 и 2 на овој член во која што е извршен надзорот е должна за преземените мерки за отстранување на недостатоците во работата наредени со решението да го извести надлежниот инспектор во дадениот рок од денот на приемот на решението.

Член 32

Против решението на државниот просветен инспектор и овластениот просветен инспектор може да се поднесе жалба до министерот во рок од осум дена од приемот на решението.

Жалбата од ставот 1 на овој член не го одлага извршувањето на решението.

Министерот донесува решение по жалбата во рок од 15 дена од денот на добивањето на жалбата.

Член 33

Ако просветниот инспектор при вршењето на инспекциски надзор утврди дека со повреда на закон или друг пропис е сторен прекршок или кривично дело, должен е без одлагање да поднесе барање за поведување прекршочна, односно пријава за кривично дело.

Органот на кого му е поднесено барањето или пријавата од ставот 1 на овој член е должен својата одлука да ја достави до просветниот инспектор.

Член 34

Просветниот инспектор кога во вршењето на инспекцискиот надзор ќе утврди повреда на закон или друг пропис над чија примена врши надзор друг орган на државната управа, е должен за тоа да го извести надлежниот орган на државната управа.

Член 35

Просветниот инспектор е одговорен, ако:

- 1) при вршењето на надзорот со решение не нареди преземање на мерки и дејства кои по законот бил должен да ги преземе;
- 2) ги пречекори своите законски овластувања;
- 3) ја злоупотреби службената должност;
- 4) не поднесе пријава, односно не ги извести надлежните органи за утврдените неправилности и недостатоци и
- 5) не се легитимира пред почнувањето на вршењето на инспекцискиот надзор.

Постапката за утврдување на дисциплинска одговорност на инспектор се води согласно со Законот за државните службеници.

IX. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 36

Со парична казна од 40.000 до 200.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

1) го спречи или попречува инспекторот во вршење на работите на просветната инспекција;

2) на просветниот инспектор не му ги даде потребните податоци за вршење на работите на просветната инспекција и

3) не ги изврши наредените мерки или дејства.

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 10.000 до 40.000 денари одговорното лице во правното лице од ставот 1 на овој член.

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 5.000 до 20.000 денари и физичкото лице вработено во правното лице од ставот 1 на овој член.

X. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 37

Министерот најдоцна во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе ги донесе прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

Член 38

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за просветната инспекција ("Службен весник на Република Македонија" број 33/95).

Член 39

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".